

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 24/2004 vp

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta yleishyödyllisistä palveluista Euroopassa

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta EU; valtiontuki; yleishyödyllisiä palveluja koskevista valtiontukisäännöistä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä syyskuuta 2004 lähettänyt jatkokirjelmän 4. KTM 14.7.2004 komission tiedonannosta yleishyödyllisistä palveluista Euroopassa (E 90/2000 vp) ja 30 päivänä kesäkuuta 2004 jatkokirjelmän 1. KTM 24.6.2004 komission tiedonannosta EU; valtiontuki; yleishyödyllisiä palveluja koskevista valtiontukisäännöistä (E 27/2004 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Henri Backman ja ylitarkastaja Kyllikki Silvennoinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitussihteeri Tuula Manelius, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Markus Seppelin, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Yrjö Westling, Suomen Kuntaliitto.

Viitetiedot

Valiokunta päätti yhdistää asioiden E 90/2000 vp ja E 27/2004 vp käsittelyt. Talousvaliokunta on aiemmin antanut lausunnon asiasta E 27/2004 vp (TaVL 13/2004 vp).

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Yleishyödylliset palvelut

Komissio julkaisi 12.5.2004 valkoisen kirjan yleishyödyllisistä palveluista. Valkoinen kirja on jatkoa toukokuussa 2003 julkaistulle vihreälle kirjalle yleishyödyllisistä palveluista

(KOM(2003) 270 lopullinen) sekä siitä järjestetyille julkiselle kuulemiselle.

Komissio määrittelee antamassaan valkoisessa kirjassa sitä lähestymistapaa, jota Euroopan unioni aikoo noudattaa tukeakseen johdonmukaisesti korkealaatuisten yleishyödyllisten palveluiden kehittämistä. Lisäksi komissio esit-

telee Euroopan parlamentin antaman päätöslauselman mukaisesti päätelmät, jotka on tehty vihreän kirjan perusteella järjestetystä laajasta julkisesta kuulemisesta.

Valkoisessa kirjassa korostetaan, että yleishyödyllisiin palveluihin liittyvät vastualueet on jaettu unionin ja jäsenvaltioiden kesken. Lisäksi siinä painotetaan kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten osuutta yleishyödyllisten palveluiden määrittelyssä, organisoinnissa, rahoittamisessa ja seurannassa. Yhteisöllä on komission näkemyksen mukaan tällä hetkellä riittävät ja asianmukaiset valtuudet yleishyödyllisten palveluiden osalta, jotta toimivia palveluja voidaan ylläpitää ja kehittää koko unionin alueella. Komissio onkin valkoisessa kirjassa periaatteessa sitä mieltä, ettei yhteisölle ole tarpeen antaa yleishyödyllisiin palveluihin liittyviä lisävaltuuksia.

Komissio toteaa yhtenä keskeisenä johtopäätöksenä, että toistaiseksi ei ole saatu riittävää näyttöä lisäarvosta, joka saataisiin nykyisten alakohtaisten puitteiden täydentämisestä monialaisella puitelainsäädännöllä eikä valkoisessa kirjassa siten ehdoteta yleishyödyllisiä palveluja koskevaa yleistä puitelainsäädäntöä. Komissio pitää kuitenkin tervetulleena EU:n perustalaisen sopimuksen III-6 artiklaa, joka tarjoaa sopimuksen tultua voimaan uuden oikeusperustan yleishyödyllisiin palveluihin liittyville yhteisön toimille.

Komissio aikoo jatkossakin tehdä tarvittaessa alakohtaista sääntelyä koskevia ehdotuksia ainoastaan sellaisilla aloilla, jotka ovat luonteeltaan selvästi yleiseurooppalaisia ja joilla yleiseurooppalaisen yleisen edun käsitteen määrittäminen olisi vahvasti perusteltua. Tällöinkin yhteisön toimin määritellään lähtökohtaisesti pelkästään sääntelypuitteet, joita jäsenvaltiot voivat toteuttaa ja täsmentää oman tilanteensa pohjalta.

Lisäksi komission on tarkoitus tehostaa toimiaan varmistaakseen, että yhteisön politiikka yleishyödyllisten palvelujen alalla on johdonmukaista. Komissio aikookin tehdä arvion yleishyödyllisten palvelujen tilanteesta Euroopan unionissa ja raportoida tuloksista Euroopan par-

lamentille ja neuvostolle vuoden 2005 loppuun mennessä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta komission näkemyksen mukaan tarvitaan systemaattista lähestymistapaa, jonka avulla voidaan karvoittaa ja tunnustaa yleishyödyllisten sosiaali- ja terveyspalvelujen erityispiirteet, selkeyttää niiden toimintaympäristöä ja ajanmukaistaa niitä. Komissio aikoo antaa vuoden 2005 kuluessa tiedonannon, jossa tarkastellaan näiden yleishyödyllisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjoamiseen liittyvää politiikkaa. Lisäksi siinä kuvaillaan näiden palvelujen organisointia ja toimintaa jäsenvaltioissa. Komissio aikoo laatia kuvauksen tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.

Yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja koskevat valtioneuvoston päätökset

Euroopan komissio on 27.2.2004 antanut jäsenvaltioiden huomautuksia varten kolme sääntöehdotusta, jotka liittyvät yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja koskevien valtioneuvoston päätösten soveltamiseen:

1) komission päätös perustamissopimuksen 86 artiklan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävään valtioneuvostoon,

2) julkisen palvelun velvoitteesta maksettavana korvauksena myönnettävään valtioneuvostoon koskevat yhteisön suuntaviivat,

3) komission direktiivi .../...EY, jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuudesta annetun direktiivin 80/723/ETY muuttamisesta.

Komission tavoitteena on kyseisillä sääntöehdotuksilla selkeyttää yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille julkisen palvelun velvoitteesta maksettavien korvausten ja valtioneuvoston hyväksyttävyyden edellytyksiä, lisätä oikeusvarmuutta, yksinkertaistaa hallintomenettelyjä sekä edelleen varmistaa, etteivät julkisen palvelun tehtävistä

maksettavat korvaukset vääristäisi kilpailua yritysten välillä.

Sääntöehdotusten taustalla on EY-tuomioistuimen asiassa Altmark Trans C-280/00 antama ratkaisu, jossa tarkennetaan ne edellytykset, joiden täytyessä yrityksille julkisen palvelun velvoitteesta maksetut korvaukset eivät ole valtiontukea. Mikäli nämä edellytykset eivät täyty, korvaukset tulee arvioida valtiontukinäkökohdista. Komission esittämien arvioiden mukaan on ilmeistä, että suuri osa tapauksista ei täyttäisi ns. Altmark-kriteereitä.

Yleistä

Komission päätösehdotuksessa tarkennetaan ne edellytykset, joiden perusteella julkisen palvelun velvoitteesta maksettavat korvaukset ovat 86 artiklan 2 kohdan mukaista valtiontukea. Päätösluonnoksen mukaan tietyt pienimuotoiset tuet (kriteereinä korvauksen määrä ja toimijan liikevaihto), tuet sairaalatoimintaan ja sosiaaliseen asuntotuotantoon (molemmat ilman raja-arvoja) sekä saarten meriliikenneyhteydet (matkustajamäärä korkeintaan 100 000 matkustajaa/vuosi) vapautettaisiin perustamissopimuksen mukaisesta valtiontukia yleisesti koskevasta ennakkoilmoitusvelvollisuudesta, mikäli korvaukset myönnettäisiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Päätösehdotuksen perusteluosiossa on todettu, että jäsenvaltioilla on oikeuskäytännön perusteella runsaasti harkintavaltaa sen osalta, millaiset palvelut luokitellaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviksi palveluiksi. Komission tehtävänä on kuitenkin valvoa, että mainittuja perustamissopimuksen määräyksiä sovelletaan ilman ilmeisiä virheitä.

Ehdotetut säännökset koskevat tai ainakin saattaisivat koskea varsin laaja-alaisesti Suomessa kuntasektoria, koska kunnat vastaavat lakisääteisinä tehtävinään merkittävässä määrin yleishyödyllisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Suomen kuntia edustavan Suomen Kuntaliiton samoin kuin eri ministeriöiden asiasta antamien lausuntojen mukaan päätösehdotuksen käytännön soveltamisesta on vaikea saada ehdotetussa muodossa selkeää ja perusteltua kuvaa. Ongelmallista on myös sen käytän-

nön merkityksen arviointi, koska tämä edellyttäisi tarkkaa sektorikohtaista valmistelua.

Oikeusperustasta

Valtioneuvosto pitää alustavan arvion mukaan ongelmallisena sitä, että asiasta ollaan säätämässä komission päätöksellä, suuntaviiva-asiakirjalla ja komission direktiivillä ilman varsinaista lainsäädäntöprosessia.

Perustamissopimuksen 86 artiklan 3 kohdan perusteella komissio esittää kaikkia jäsenvaltioita koskevan päätöksen antamista. Suomi nostaa esille kysymyksen siitä, onko tällaisen sääntelyn antaminen komissiolle 86 artiklan 3 kohdassa annetun toimivallan rajoissa vai tulisiko tällainen sääntely antaa pikemminkin yleisten valtiontuki- ja kilpailusääntöjen antamismenettelyn puitteissa.

Valtioneuvosto kiinnittää komission huomiota myös siihen, tulevatko eri tahojen, kuten korvausten saajien/toimijoiden ja kolmansien osapuolien, muun muassa kilpailijoiden, oikeusturvanäkökohdat riittävästi huomioituiksi nyt esitetyssä mallissa. Tämä koskee erityisesti päätösehdotusta; voisiko joku muu yhteisön säädytyyppi olla tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto.

Yleispoikkeussektorit

Päätösehdotuksen mukaan sairaalat, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä sosiaalisesta asuntotuotannosta vastaavat yritykset, joille on annettu tehtäväksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottaminen, kuuluvat päätöksen soveltamisen piiriin ilman kynnysarvoja. Vaikka niille maksettavat korvaukset saattavat olla hyvinkin suuria, uhka kilpailun vääristymisestä on komission arvion mukaan vähäisempi, ja tämän vuoksi kyseiset sektorit on vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta ilman korvaus- ja liikevaihtorajoja. Muilta osin päätöksen ehdot tulevat sovellettaviksi myös näiden sektoreiden osalta. Päätösehdotuksesta jää kuitenkin epäselväksi, miksi juuri nämä sektorit on valittu yleispoikkeuksen piiriin ja miten ne tarkemmin määritellään.

Yleispoikkeussektoreiden valintaan liittyy myös kysymys taloudellisen ja ei-taloudellisen toiminnan määrittämisestä, mikä on ensisijaisesti jäsenvaltion oikeus. Tulkintaongelmiin tullaan pyrittäessä yhteisön tasolla ratkaisemaan, millä sektorilla/toimialalla on yleispoikkeusten piiriin kuuluvia yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, kun yleishyödyllisten palveluiden toteutus- ja rahoitustavat poikkeavat eri jäsenvaltioissa merkittävästi toisistaan.

Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut

Suomen voimassa olevan lain mukaan kunta voi järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvat palvelut mm. itse, yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkimalla palvelut valtiolta, toiselta kunnalta, kuntainliitolta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta. Hankittaessa palveluita yksityiseltä palvelun tuottajalta kunnan on varmistuttava, että hankittavat palvelut sisällöltään ja laadultaan vastaavat tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.

Sairaalat ovat Suomessa pääasiassa kuntien ja kuntayhtymien omistuksessa. Ne tuottavat lakisääteisiä julkisia terveydenhuoltopalveluita, ja palvelut rahoitetaan pääasiassa verovaroin (kuntien keräämin veroin ja valtionosuuksin). Kunnat järjestävät verorahoituksella myös muita lakisääteisiä terveydenhuoltopalveluita sekä opetus- ja kulttuuripalveluita (mm. teatterit, orkesterit, museot ja kirjastot). Kuntien ja kuntayhtymien tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja kulttuuritoimen palvelut eivät kuuluisi käsiteltävänä olevan päätösehdotuksen soveltamisalaan.

Suomen lainsäädännön mukaan koulutusta voi Suomessa järjestää myös sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, jolle asianomainen ministeriö on myöntänyt koulutuksen järjestämisluvan. Yksityiseen koulutuksen järjestäjään sovelletaan kuitenkin kaikilta osin samoja säännöksiä kuin koulutuksen järjestäjinä toimiviin kuntiin ja kuntayhtymiin. Opetus on opiskelijoille lakisääteisesti maksutonta, eivätkä opiskelijoiden oikeudet ja velvollisuudet poikkeaa muutoinkaan siitä, mitä ne ovat kunnallisissa oppilaitoksissa.

Myös yksityiset oppilaitokset rahoitetaan verovaroin (valtionosuusjärjestelmän kautta). Suomen lainsäädännön mukaan tällaista opetusta ei myöskään saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Myös tältä osin näyttäisi siltä, että nämä palvelut eivät kuuluisi päätösehdotuksen soveltamisalaan.

Päätösehdotuksen soveltuminen tulisi käsitksemme mukaan harkittavaksi niissä tapauksissa, joissa edellä mainitut palvelut hankitaan viranomaissektorin ulkopuoliselta taholta.

Valtioneuvosto katsoo, että siltä osin kuin yksityisille edellä mainittuja palveluja tuottaville tahoille kohdennettu julkinen rahoitus katsotaan komission päätösehdotuksen 86 artiklan 2 kohdan mukaiseksi valtiontueksi, tulisi päätöksen yleispoikkeussektoreiden piiriin lisätä sairaaloiden lisäksi myös muut lakisääteiset terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä perusopetus ja kulttuuritoimen palvelut. Tämä olisi mielestämme tarpeen yleisen toimivaltajaon selkeyden ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.

Sosiaalinen asuntotuotanto

Sosiaalisen asuntotuotannon osalta (pätöksen yleispoikkeuksen piirissä) ehdotuksia voidaan pitää lähtökohtaisesti kannatettavina. Päätösehdotus vähentäisi perustamissopimuksen 88 artiklan mukaista ennakoilmoitusvelvollisuutta ja siihen liittyvää hallinnollisesti raskasta prosessia ja selkiyttäisi 86 artiklan 2 kohdan suhdetta muihin artikloihin. On tarkoituksenmukaista tarkastella järjestelmiä, ei yksittäisiä päätöksiä ennakoilmoitusmenettelyssä. Sosiaalista vuokra-asuntotuotantoa koskevat säädökset Suomessa täyttävät päätösehdotuksen 4—6 artiklassa asetetut edellytykset.

Liikennesektori

Liikennesektorin osalta päätösehdotusta sovellettaisiin tietyin edellytyksin saarten meriliikenneyhteyksiin, kun matkustajamäärä on alle 100 000 matkustajaa/vuosi. Suomen osalta kyseeseen tulisi lähinnä Ahvenanmaan liikenne. Päätösehdotuksessa esitetty liikenteen määrittely rajaisi kuitenkin Ahvenanmaan liikenteen

suurelta osin päätöksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Lopuksi

Ehdotetut valtioneuvoston säännökset liittyvät keskeisesti yleishyödyllisistä palveluista parhaillaan käytävään keskusteluun (vihreä ja valkoinen kirja, uusi perustamissopimus) ja siinä yhteydessä esitettyihin kannanottoihin samoin kuin muihin kilpailu- ja sisämarkkinasäännöksiin (palveluista sisämarkkinoilla koskevaan direktiiviehdotukseen, julkisten hankintojen direktiiveihin ml. palvelukonsessiot, erilaisia kumppanuussopimuksia koskevaan komission esitykseen). Näiden eri kokonaisuuksien valmistelun ja soveltamisen yhteensovittamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota ristiriitaisuuksien ja tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi. Erityisen tärkeää olisi varmistaa, ettei jo kertaalleen julkisten hankintojen kilpailuttamissääntöjen puitteissa tehtyjä järjestelyjä ja siten markkinamekanismin kautta muotoutunutta korvaustasoa enää uudelleen arvioitaisi valtioneuvoston näkökulmasta. Tästä syystä olisi tärkeää huomioida mm. palvelukonsessioiden ja erilaisten kumppanuusjärjestelyjen toteutustavat.

Ehdotettujen säännösten käytännön soveltaminen jää epäselväksi. Pääosin tämä johtuu sekä yleishyödyllisten palveluiden määrittelyjen "epäselvyydestä" että yleishyödyllisten palveluiden erilaisista järjestämistavoista eri jäsenvaltioissa.

Ongelmana komission ehdotuksessa on, että yleishyödyllisten palveluiden samoin kuin yleis-

siin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen määrittelyt ovat Euroopan valtioiden hyvinvointijärjestelmissä olevista, EU:n tunnustamista eroista johtuen toisistaan poikkeavia, mikä vuoksi ehdotettujen säännösten soveltamisala jää näin ollen varsin epäselväksi.

Tärkeää olisi pyrkiä paitsi selkeisiin myös jäsenvaltioiden kansallisten järjestelmien erityispiirteet huomioon ottaviin ratkaisuihin. Nyt on muodostumassa varsin monitahoinen rakennelma, jossa kokonaiskuvan hahmottaminen ja ehdotusten merkityksen arviointi kansallisella tasolla on ainakin tässä vaiheessa vaikeaa.

Lopuksi valtioneuvosto toteaa, että komission ehdotuksilla, joilla pyritään säädösperusteisesti täsmentämään perustamissopimuksen määräyksiä, on suurta periaatteellista merkitystä jäsenvaltioiden poliittisen liikkumavaran ja tulkintaoikeuksien tosiasiallisen kaventumisen myötä. Haluamme tuoda esille myös sen, että komission ehdotusten mukainen julkisen palvelun velvoitteesta maksettavan sisämarkkinoille soveltuvan valtioneuvoston tarkempi, komission antamiin yleisesti sovellettaviin säädöksiin perustuva määrittely on merkittävä periaatteellinen ratkaisu. Nykyään yksinomaan perustamissopimuksen ja sen nojalla annetun tuomioistuinkäytännön varassa olevan asian yksityiskohtainen sääntely rajaisi todennäköisesti jatkossa jäsenvaltioiden tosiasiallisia toimintamahdollisuuksia. Kyse ei olisi vain hallinnollisesta yksinkertaistamisesta, vaan myös jäsenvaltioiden poliittisen liikkumavaran ja omien kansallisten tulkintamahdollisuuksien rajoittamisesta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valkoinen kirja yleishyödyllisistä palveluista sisältää komission periaatekannan, jonka mukaisesti yleishyödyllisten palvelujen osalta ei ole tarkoituksenmukaista antaa nykytilanteessa yhteisötason puitelainsäädäntöä. Tämä vastaa valtioneuvoston komission yleishyödyllisiä palveluja koskevan vihreän kirjan yhteydessä

omaksumaa kantaa, jonka mukaisesti yleishyödyllisiä palveluja koskevien perusratkaisujen, mukaanlukien palvelujen laajuuden määrittely, tulee olla jäsenvaltioiden toimivallassa. Talousvaliokunta yhtyy tähän näkemykseen. Valiokunta katsoo, että eri jäsenmaiden yleishyödyllisiä palveluja koskevat perusratkaisut ja sääntelykäytännöt poikkeavat siinä määrin toisistaan, ettei sektoria ole ainakaan tässä vaiheessa miele-

kästä säädellä yhteisötasolla. Komissio tulee arvioimaan puitelainsäädännön tarvetta uudelleen unionin perustuslaillisen sopimuksen tultua voimaan.

Yleishyödylliset palvelut ovat jo määritelmälleen hyvin hajanainen sääntelykohde. Valkoisessa kirjassa komissio määrittelee yleishyödylliset palvelut kattamaan sellaiset sekä markkinapalvelut että markkinattomat palvelut, jotka viranomaiset luokittelevat yleishyödyllisiksi ja joihin ne soveltavat julkisen palvelun velvoitetta. Tämä määritelmärytyskin jo osoittaa, ettei kyseessä ole tarkkarajainen vaan pitkälle kansallisista lähtökohdista ja arvoista jokaisen jäsenmaan tarpeisiin soveltuvalla tavalla muodostunut sektori. Epäselvien määritelmien joukkoon voi lisätä myös mm. "yleispalvelut", "yleistä taloudellista etua koskevat palvelut" ja "julkiset palvelut", joilla kaikilla on yhtymäkohtansa yleishyödyllisiin palveluihin. Onkin vaikeaa nähdä, että puitelainsäädännön osalta voitaisiin edetä, ennen kuin tarkasti tiedetään, mihin sitä tultaisiin soveltamaan.

Vaikka yleishyödyllisten palvelujen kate kuuluu edellä todetulla tavalla kansalliseen päätösvaltaan samoin kuin se, miten jäsenmaat haluavat nämä palvelut tuottaa, ovat tämänkin sektorin taloudellisiin palveluihin liittyvät valtiontukiasiat yhteisön yksipuolisessa toimivallassa. Komission tiedonantoon liittyvän päätösehdotuksen, yhteisön suuntaviivojen ja ns. transparenssidirektiivin muutosesityksen tarkoituksena on lisätä oikeusvarmuutta ja taata yleishyödyllisten palvelujen hyvä toiminta siten, ettei kilpailu vääristy. Sääntelyn taustalla on tuomioistuimen antama ratkaisu (Altmark Trans C-280/00), jossa tarkennetaan ne edellytykset, joiden täyttyessä yritykselle julkisen palvelun tehtävistä maksettuja korvauksia ei tulkita valtiontueksi.

Talousvaliokunta on antanut komission ehdotuksista lausunnon (TaVL 13/2004 vp), jossa esitetyt näkemykset on otettu huomioon nyt käsiteltävänä olevassa valtioneuvoston komissiolle toimittamassa Suomen kannassa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan. Valiokunta painottaa edelleen asian periaatteellista merkit-

tävyyttä sekä tarvetta analysoida ehdotettujen säännösten kansallisia vaikutuksia. Tehtäessä päätöksiä yleishyödyllisistä palveluista on välttämätöntä tietää tarkkaan, mitä palveluja ratkaisut koskevat.

Yleishyödylliset palvelut ovat viimeaikoina olleet esillä edellä mainittujen hankkeiden lisäksi myös palvelukauppadirektiiviä (U 31/2004 vp) ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyösopimuksia (E 45/2004 vp) koskevien esitysten yhteydessä. Kun tähän lisätään muun muassa julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö, sektorien erillissäätely, tuomioistuinkäytäntö ja kilpailulainsäädäntö, alkaa palvelujen sääntely olla siinä määrin pirstaloitunutta, että kokonais kuvan saaminen sekä nykytilanteesta että kehitysnäkymistä on erittäin vaikeaa. Talousvaliokunta katsookin, että palveluja koskevalle kokonais selvitykselle olisi selkeä tarve.

Yleishyödyllisten palvelujen hoitaminen liittyy hyvin voimakkaasti Suomen tuleviin haasteisiin, joita erityisesti väestömme nopea ikääntyminen tuo mukanaan. Näihin on kiinnittänyt huomiota muun muassa OECD lokakuussa 2004 julkaisemassaan Suomen talouskatsauksessa. OECD kehottaa Suomea jatkamaan rakenteellisia uudistuksia muun muassa yleishyödyllisten palvelujen osalta. Talousvaliokunta katsoo, että komission valkoisessa kirjassa esittelemaa laajaa lähivuosien selvitys- ja toimenpideohjelmaa tulisi osaltaan hyödyntää tähän tarkoitukseen. Puitelainsäädännön sijasta yhteisötasolla tulisi selvittää erilaisia parhaita käytäntöjä, joita jäsenmaat voisivat hyödyntää kansalliset lähtökohdansa huomioon ottaen. Tämä tukisi komission, ja varmasti myös kaikkien jäsenmaiden, tavoitetta löytää tehokkaat keinot taata kansalaisille laadukkaat, helposti saatavissa olevat ja kohtuuhintaiset yleishyödylliset palvelut.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että komission esittämät suuntaviivat yleishyödyllisiä palveluja koskevassa valkoisessa kirjassa ovat oikean suuntaiset,

että se yhtyy valtioneuvoston yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja koskevista valtioneuvoston antamaan kantaan,

että palvelusektorin nykysäätelystä ja kehittämissuunnitelmista vaikutusarvioineen tulee laatia kattava kansallinen selvitys,

että asian taloudellisen ja periaatteellisen merkittävyyden vuoksi valiokunta tulee pitää tiiviisti informoituna komission toimenpideohjelman etenemisestä ja

että valiokunnalle tulee varata mahdollisuus ottaa kantaa mahdollisiin tuleviin sektorikohtaisiin esityksiin.

Helsingissä 14 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäsen. Arto Bryggare /sd
Sari Essayah /kd
Klaus Hellberg /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas

Miapetra Kumpula /sd
Klaus Pentti /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok
Oras Tynkkynen /vihr
vjäs. Roger Jansson /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.